

Watervogeltellingen in Fryslân

provinciale nieuwsbrief maandelijkse tellingen
ganzen + zwanen, watervogels en slaapplaatsen
seizoen 2014/2015
nr 4. December 2014

Beste tellers,

4 december 2013

Eind november zakten de temperaturen dan eindelijk en hadden we zowaar eens wat nachtvorst, maar in het telweekend van 15 november vlogen er nog atalanta's, steekmuggen en scharrelden er nog kikkers en padden rond. Zulke zachte omstandigheden hebben onherroepelijk consequenties voor de verspreiding van trekvogels en overwintersaars. Goudplevieren die nog in het noorden van Europa verblijven, Groenpootruiters die langer in onze contreien verblijven en beduidend minder ganzen dan we gewend zijn in november. In deze provinciale nieuwsbrief weer veel resultaten van ons telwerk voor Sovon en FFF, en nog wat nieuwtjes van Sovon- en FFF- burelen.

de afgelopen negen jaar, incl. een actueel overzicht van broedgevallen in onze provincie. Daarnaast stukken over nachtvinders in het Leeuwarder Bos, Zwavelzwanen, broedende Slechtvalken in de Leeuwarder binnenstad, Visarenden, Schijnaardbeien en wat dies meer zij. Wie lid is van de FFF (€ 17,50 per jaar) ontvangt Twirre! Meer Twirre:

<http://www.fjildbiology.nl/index.php/twirre>

Twee geslaagde avondjes

Op 11 november jl. vond de Sovon/FFF-Najaarsbijeenkomst plaats in Grou, op 27 november was er de Friese Atlasavond in Natuurmuseum Fryslân. Beide avondjes werden goed bezocht met respectievelijk 65 en 45 belangstellenden. Op de Sovon/FFF-Najaarsbijeenkomst gaf Jeroen Onrust van de Rijksuniversiteit Groningen een uiterst interessante lezing over zijn onderzoek naar regenwormen in Fryslân en hoe hun gedrag en verspreiding van invloed is op trekvogels als Goudplevieren en een broedvogel als de Grutto. Voorafgaand aan de lezing ging de nodige aandacht uit naar de provinciale slaapplaatstellingen en de invasie van Velduilten.

Op de Atlasavond gaf Joke Altenburg (Sovon) inzicht in de stand van zaken m.b.t. het Atlasproject. In Fryslân moeten nog flink wat atlasblokken onderzocht worden. Dus hierbij een oproep voor deelname, al was het alleen al voor de Friese avifauna die voor 2018 op de rol staat. Op de Atlasavond deden onder meer Ultsje Hosper en Freek Nijland uit de doeken welke plannen de Stichting Avifauna Fryslân heeft om bijna 40 jaar na de driedelige serie 'Vogels in Friesland' een nieuwe avifauna in twee delen te maken. Op de Atlasavond beschreef Romke Kleefstra reeds op hoofdlijnen wat voor grote veranderingen de Friese avifauna sinds halverwege jaren '70 heeft laten zien en om dat tot in de puntjes uit te werken, is een boekwerk nodig!

Sovon-Noord verhuist

Het is al meerdere malen aangekondigd, maar nu gaat het ook gebeuren. Sovon-Noord gaat verhuizen. Van het oude postpakhuis aan de Potmarge naar het Natuurmuseum Fryslân. Ons nieuwe postadres is: Sovon-Noord, Natuurmuseum Fryslân, Schoemakersperk 2, 8911 EM Leeuwarden. Telefoonnummers blijven gelijk: Jelle Postma 058-2164753, Romke Kleefstra 058-2164166. Mocht u in de buurt zijn, kom gerust een kijkje nemen!

Nieuwe Twirre met Grote Zilverreigers

De tweede editie van het Friese natuurtijdschrift Twirre viel op 29 november bij de abonnees door de bus. Hierin een artikel over de opmars van de Grote Zilverreiger aan de hand van de FFF-slaapplaatstellingen in

Slaaplaatsstelling Grote Zilverreiger en Aalscholver

Op 20 december aanstaande is de tweede slaaplaatsstelling van Grote Zilverreiger en Aalscholver van dit seizoen. Voor wie 's ochtends telt, ze zon komt op om 8.45 uur, dus sta 7.45 uur paraat. Voor wie 's avonds telt, de zon gaat om 16.30 uur onder, dus weer om 15.30 uur bij de slaapplaats. Tellen kan van 13 tot en met 28 december, maar de voorkeursdatum is dus 20 december. Tel ze! In oktober telden we bijna 1600 Grote Zilverreigers. Gaan we dat in december overtreffen?

Midwintertelling 17 januari as.

Op 17 januari as. vindt in het binnenland de Midwintertelling plaats (in het Waddengebied een week eerder). Vorig jaar was de deelname in Fryslân groter dan ooit en telden we met elkaar 1.624.000 vogels! De top 5 bestond toen uit Brandgans (387.200), Kogans (180.400), Stormmeeuw (132.150), Bonte Strandloper (119.500) en Smient (112.300). Dat lijkt erop. Ik roep daarom alle ganzen- en zwanentellers ook dit jaar weer op mee te doen aan de Midwintertelling door alle watervogels te tellen. Hopelijk dat we dan weer zulke imposante aantallen tellen en weer een goed beeld krijgen van tal van soorten in onze provincie. Al was het alleen al om die Friese avifauna te spekken...

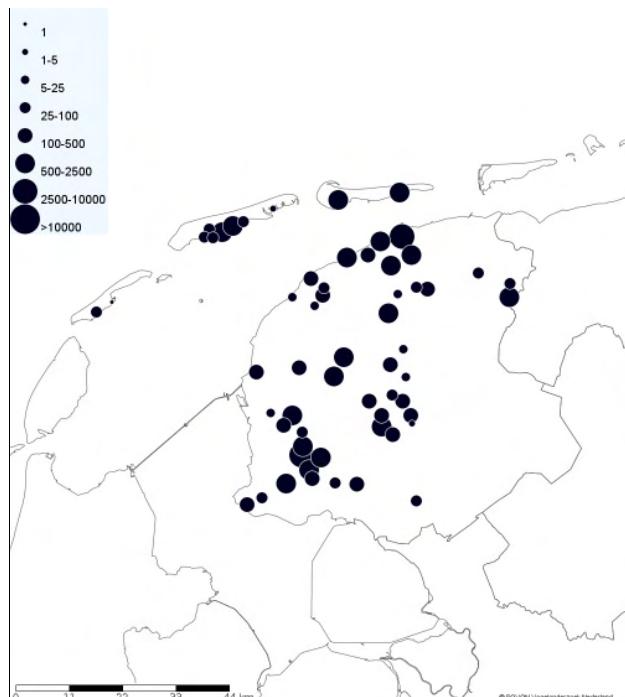
Blauwe Kiekendieven op slaapplaatsen

De FFF-Slaapplaatsentelgroep heeft inmiddels twee slaaplaatsstellingen van Blauwe Kiekendieven achter de rug en de derde (die van december) is bijna afgerond als deze nieuwsbrief verschijnt. In oktober werden 14 plekken geïnspecteerd en dat leverde toen 20 Blauwe Kiekendieven op. Veertien daarvan zaten buitendijks bij Holwerd, 5 in het Lauwersmeer en nog één bij It Swin. In november ontving de werkgroep gegevens van 15 plekken, waarvan 5 slaapplaatsen goed waren voor in totaal 58 Blauwe Kiekendieven. Imposant was opnieuw het aantal buitendijks, namelijk 43. Op andere plaatsen ging het om kleine aantallen, zoals Alde Feanen 6, De Deelen, It Swin en Fochteloërveen alle 3. In het binnenland nog mager dus. Maar eens kijken of wat winterkou in Noord-Europa wat meer 'kieken' deze kant op krijgt...

Wilsters en Ijppen!

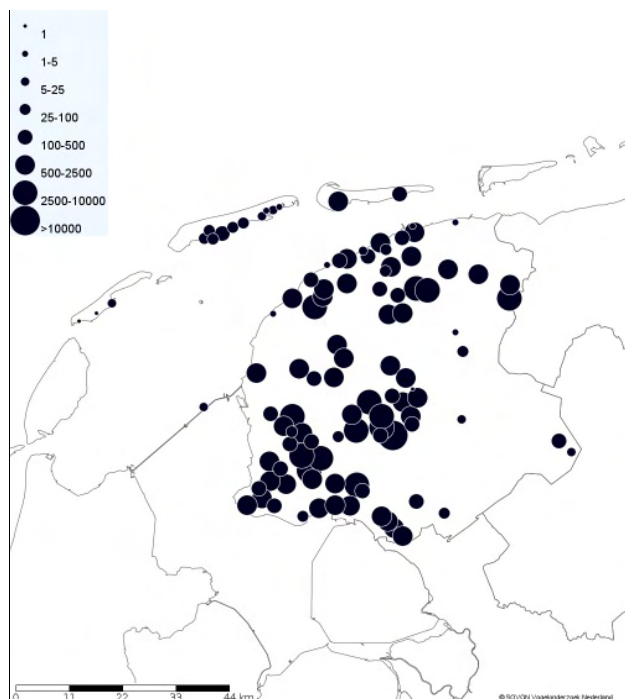
In de landelijke nieuwsbrief staat een indruk van de 'goudplevierentelling' op landelijk niveau. In onze provincie was de Goudplevier in oktober talrijker dan in oktober 2008, maar voor november lijkt het er voorlopig op dat aantallen lager uitpakken. Als we 242 telgebieden vergelijken die in beide jaren geteld zijn, dan liggen aantallen maar liefst ruim 35% lager. Eenzelfde vergelijking bij de Kievit is dat verschil in november minder groot (-12%).

Opvallend is dat de aantallen Goudplevieren in oktober (58.000) voorlopig veel hoger liggen dan in november (37.000). Veruit de meeste Goudplevieren

Figuur 1. Verspreiding van de Goudplevier in Fryslân in november op basis van voorlopige gegevens.

werden in november weer langs de Friese Waddenkust geteld (7700), terwijl tussen Gaastmeer en Heeg (5100), rond de Terkaplester Poelen (2900), tussen Blauwhuis en Tjerkwerd (2300) ook fraaie aantallen zaten. Van de Friese Waddeneilanden herbergde Ameland de meeste Goudplevieren (2850). Terwijl er voor oktober voorlopig 96.000 Kieviten in Fryslân zijn geteld, staat de teller voor november inmiddels op 133.000. Telgebieden met grote concentraties waren Buitengreven Vegelinsoord (10370), Blaugêrzen Akmarijp (8000), Elahuizen-Woudsend (7720), Jirnsum-Sneekermeer (5656) en Polder de

Figuur 2. Verspreiding van de Kievit in Fryslân in november op basis van voorlopige gegevens.

Twaalf Voeten (bij Follega, 5100). Wie zijn gegevens nog moet invoeren, doe dat snel! Des te eerder kunnen we een mooi overzicht maken en vergelijkingen maken met de binnenlandse steltloperstellingen in de afgelopen decennia.

Tabel 1. Zwanen en ganzen op het Friese vasteland in november 2014 (stand 30 nov. 2014).

	gem. nov.	nov. 2014
Knobbelzwaan	3.300	2.525
Kleine Zwaan	1.515	176
Wilde Zwaan	105	58
Toendrarietgans	8.650	5.010
Kleine Rietgans	37.400	11.842
Kolgans	323.200	237.326
Grauwe Gans	27.100	33.040
Grote Canadees	190	572
Brandgans	212.500	217.345
Rotgans	1.300	1.121
Nijlgans	830	1.443

Zwanen en ganzen in Fryslân in november

Zo'n 508.000 ganzen telden we op het Friese vasteland in november en dat zijn er wel eens meer geweest. Tabel 1 laat de voorlopige totalen per soort zien. We telden bijna 100.000 Kolganzen minder dan gemiddeld in de tien voorgaande novembermaanden en ook het aantal Kleine Rietganzen lag weer laag. Het aantal van bijna 12.000 komt overigens erg overeen met het aantal tijdens de internationale telling van Kleine Rietganzen op 2 november jl., toen een kleine

11.000 Kleine Rietganzen werden geteld. De aantallen van Brandgans en Grauwe Gans kwamen redelijk overeen met het tienjarig novembergemiddelde. Opvallend zijn de grote aantallen Grote Canadese Ganzen en Nijlganzen. Van de Grote Canadees werden mooie aantallen gezien bij de Rottige Meente (116), Burgumermar/Sudermar (110), De Leijen (94) en Sneekermeer (77). In het geval van de Nijlgans komt het grote aantal volledig op het conto van de omgeving Hindeloopen-Koudum (1100).

Nijsgijrrige soorten

Tabel 2 loopt qua lengte de spuigaten uit, vanwege de lange lijst Grote Zilverreigers, waarbij ik telgebieden per waarnemer ook nog heb samengevoegd om één en ander compacter te maken. Het totale aantal Grote Zilverreigers bedraagt 932 en zoveel telden we nimmer met een watervogeltelling! De soort blijft records breken... Het overzicht van Kleine Zilverreigers is nog onvolledig met het ontbreken van telresultaten van Schiermonnikoog. Dat in november de Waddensee integraal werd geteld, is te zien aan soorten als Witbuikrotganzen, Zwarte Rotganzen, Roodhalsganzen, Morinelplevier, Gestreepte Strandloper, Grauwe en Rosse Franjepoot en een imposant aantal van in totaal 21 Pontische Meeuwen.

Tel ze!
Romke Kleefstra

Tabel 2. 'Nijsgijrrige soorten' in Fryslân in november 2014 (stand 30 nov. 2014).

	N gebied(en)	teller(s)
Roerdomp	1 Bouwe Pet e.o.	Jappie Seinstra
Roerdomp	1 Sorremorre-Botmeer	Jan Kleefstra
Roerdomp	1 Schoterzyl - Scherpezeel	Theo Meijer
Kleine Zilverreiger	2 Ameland	telploeg Ameland
Grote Zilverreiger	2 Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema
Grote Zilverreiger	3 Blikfeart	Epi Mulder
Grote Zilverreiger	2 Dongjumerpolder / Berlikum	Wil Grond, Heine Lindeboom
Grote Zilverreiger	10 Hitzum-Baardeburen-Arumerpolder	Bram de Smidt, Joop Leertouwer
Grote Zilverreiger	3 Gebied noord van Sneek	Kees Hofstra
Grote Zilverreiger	28 Holwerder & Blijaerpolder/Ferwerd - Birdaard	Henk Hiemstra
Grote Zilverreiger	2 Wide Mar	Sieds Boersma
Grote Zilverreiger	3 Polder het Hantumerleeg zuid	Jan Hobma, Sieds Boersma
Grote Zilverreiger	1 Hantumhuizen - Bollingawier	Sieds Boersma, Jan Hobma
Grote Zilverreiger	8 Polder Kolkhuizen - Rinsumageest	Frank Kwant
Grote Zilverreiger	6 Bartlehiem-Birdaard-Giekerk-Bullepolder	Eerde Koopmans
Grote Zilverreiger	8 Groote Wielen eo	Freek Nijland, Anton Hartwig, Yme Joustra
Grote Zilverreiger	9 De Lits, Rietveld, Ottema-Wiersmareservaat	Sytze & Sjoerdje de Groot
Grote Zilverreiger	3 Bouwe Pet e.o.	Jappie Seinstra
Grote Zilverreiger	2 Sippenfennen e.o.	Ale Glas
Grote Zilverreiger	3 Broeksterwoude - Veenwouden	Sytze & Sjoerdje de Groot
Grote Zilverreiger	2 Houtwiel, Kruiswater	Arend Leijstra, Sjouke van der Werff
Grote Zilverreiger	14 Dokkumergrotdiep - Oostrum	Sieds Boersma, Jan Hobma
Grote Zilverreiger	4 It Greate Ear - Burum	Klaas van der Bij
Grote Zilverreiger	1 Kleine Wielen	Jan de Vries, Freek Nijland
Grote Zilverreiger	32 zuid spoorlijn - Suawoude	Teartse van der Zee, Dick Laning
Grote Zilverreiger	8 Wergea-Warten-Grou	Joop de Graaf
Grote Zilverreiger	101 Alde Feanen, Burd, Eilân e.o.	It Fryske Gea-midden*
Grote Zilverreiger	4 Butendiken	Henk Dommerholt, Frans Tijsterman
Grote Zilverreiger	14 Sorremorre-Botmeer-Bokkumermeer	Jan Kleefstra
Grote Zilverreiger	24 Polder Poppenhuizen	Jan Kleefstra

Grote Zilverreiger	32 Polders west van Nijbeets	Henk Dommerholt, Frans Tijsterman
Grote Zilverreiger	2 Kraanlannen	Sip Veenstra
Grote Zilverreiger	5 Nijbeets-Boornbergum-Tijnje-Terwispel	Henk Dommerholt, Frans Tijsterman
Grote Zilverreiger	150 De Deelen e.o.	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	2 Burgumermar/Sudermar	Arend Timmerman
Grote Zilverreiger	5 De Leijen e.o.	Jakob Hanenburg, Jeffrey Huizenga
Grote Zilverreiger	11 Makkumerzuidwaard, Polder Kooihuizen e.o.	Kornelis Nijboer, Theo Veenstra, Johan Tielenburg
Grote Zilverreiger	1 Bolsward - Blauwhuis - Abbega	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	3 oost van Westerschating/pikesyl	Fokje Altenburg
Grote Zilverreiger	2 weilanden rond Sandfirden	Kornelis Nijboer, Theo Veenstra, Johan Tielenburg
Grote Zilverreiger	1 Idzegaasterpoel en Kerkehop	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	4 polders rond de poelen	Bert Zijlstra
Grote Zilverreiger	5 Hindeloopen-Koudum-Molkwerum	Tryntsje & Ype Albada
Grote Zilverreiger	19 Zuidermeerp.- Reaklif-Warns-Mirns-Hemelum	Yde Kuipers
Grote Zilverreiger	1 Polder De Samenvoeging	Jan Kramer
Grote Zilverreiger	2 Gaastmeer - Heeg	Bert Zijlstra
Grote Zilverreiger	4 De Holken	Anne Gersjes, Jan Heins
Grote Zilverreiger	1 Fluessen zuidoost	Abel Jagersma, Tryntsje Otter
Grote Zilverreiger	2 Heegermeer noord	Bert Zijlstra
Grote Zilverreiger	2 Smallebrugge-Woudsend-Oudega-Harich	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	1 Elahuizen - Woudsend	Lydia Barkema
Grote Zilverreiger	3 Gouden Bodem	Bert Zijlstra
Grote Zilverreiger	2 Grote Noordwolder polder	Anne Gersjes, Jan Heins
Grote Zilverreiger	21 Sondelerleien - Sondel	Marten Wesselius
Grote Zilverreiger	2 Slotermeer - Suderse Wei	Anne Gersjes, Jan Heins
Grote Zilverreiger	6 Woudsenderschar	Lydia Barkema
Grote Zilverreiger	4 Slotermeer - Spannenburg	Anne Gersjes, Jan Heins
Grote Zilverreiger	1 Balk - Sloten	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	18 polders rond Sneekermeer en Terkaplester P.	Piet Boltjes, G. Tichelaar
Grote Zilverreiger	16 Terkaplester Poelen	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra
Grote Zilverreiger	5 Petgaten Akmarijp	Gerben Veenstra, Duco Veenstra
Grote Zilverreiger	1 Sneekermeer/Goingarijpster Poelen	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra
Grote Zilverreiger	29 Witte & Zwarte Brekken-De Staten	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra
Grote Zilverreiger	1 Langweer - St. Nicolaasga	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	5 Koevordermeer, Polder De Eijsinga e.o.	Anton Silvius, Jacob Bos
Grote Zilverreiger	2 Ouwsterhaule-Rotsterhaule-Haskerhorne	Romke Kleefstra
Grote Zilverreiger	3 Skarlannen, Easterskar	Lydia Barkema
Grote Zilverreiger	13 Veenpolder Delfstrahuizen-Rotstergaast	Thijs de Boer
Grote Zilverreiger	4 Polder Houttoom (incl. eendekooi)	Wim ten Klooster
Grote Zilverreiger	4 Tjeukemeer noordzijde	Jan Stegeman
Grote Zilverreiger	3 Oeverlanden Tjeukemeer-zuid/Follega	Anneke Zeinstra
Grote Zilverreiger	4 Graverijpolder-Sloten-Tjerkgaast-Haringsloot	Marten Wesselius
Grote Zilverreiger	12 Oosterzee-Polder Echten-Schoteruiterdijken	Thijs de Boer
Grote Zilverreiger	70 Brandemeer, Oldelamer e.o.	FFF-Vogelwerkgroep Brandemeer**
Grote Zilverreiger	57 Langelille-Munnekeburen-Schoterzijl	Henk Ruiter
Grote Zilverreiger	57 Rottige Meenthe-Slijkenburg-Spanga	Henk Ruiter
Grote Zilverreiger	30 Nijeholtwolde, De Weeren, Blesdijke	Lies Lockhorst, Mark manchster, Jan Hylkema
Grote Zilverreiger	6 Tjongervallei - Katlijk	Ingeborg Meutgeert
Grote Zilverreiger	1 Fochteloo - Tachtig Bunder	Dirk Hiemstra
Kleine Flamingo	1 Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema
Zwarte Zwaan	2 Makkumerzuidwaard, Piamer Kooiwaard	Kornelis Nijboer, Theo Veenstra, Johan Tielenburg
Indische Gans	1 De Deelen	Romke Kleefstra
Indische Gans	1 Bergum-Eestrum	Arend Timmerman
Sneeuwgangs	1 Grote Noorderpolder	Wil Grond, Heine Lindeboom
Sneeuwgangs	2 Warns-Hemelum	Yde Kuipers
Witbuikrotgans	1 Posthuiswad, Vlieland	Team Asadi
Zwarte Rotgans	1 Vliehors-Oost, Vlieland	Team Asadi
Zwarte Rotgans	3 Terschelling	telploeg Terschelling
Roodhalsgans	4 Terschelling	telploeg Terschelling
Roodhalsgans	1 Ameland	telploeg Ameland
Morinelplevier	1 Oostvaarder, Terschelling	telploeg Terschelling
Gestreepte Strandloper	1 Oude Bildtpollen west buitendijks	Teake Roosjen, Ricus Engelmoer
Bokje	2 Terschelling	telploeg Terschelling
Bokje	1 Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema
Grauwe Franjepoot	1 Terschelling	Freek Zwart
Rosse Franjepoot	1 Brakzand	Arjen Dijkstra, Bert Meerstra
Pontische Meeuw	2 Vlieland	Team Asadi
Pontische Meeuw	19 Terschelling	telploeg Terschelling

* Anton Huitema, Freark Jelsma, Henk van der Berg, Tjibbe de Jong & Sip Veenstra/** Heine van Dijk, Frens van Dijk, Jan Stegeman, Siep van der Veen, Dick Peters

Extra Soorten

Beste tellers,

1 december 2014

Als het weer bij de komende telling nog net zo is als op het moment dat ik dit schrijf (frisjes), kunnen we dan wellicht wat meer hier overwinterende Blauwe Kieken, Ruigpootbuizerds, IJsgorzen, Sneeuwgorzen en zo noteren dan in de afgelopen zachte herfstmaand november? De Bruine Kiekendieven zullen deze regio dan wel verruild hebben voor zuidelijker streken. Zie hierna een wat uitgebreidere terugblik op de 'roofvogels' en op 'het kleine grut' van de Extra Soorten tijdens de watervogeltelling in november jl. Het gebruikelijke overzicht van de Extra Soorten in de afgelopen maand, met de namen van de tellers en de telgebieden kun je ook weer in dit bericht vinden (stand per 30 november 2014). Ter vergelijking is ook een overzicht opgenomen van de getelde Extra Soorten in de maanden november vanaf 2003. Tot slot nog een verrassende ontmoeting met een groep van 13 Noren langs de Makkumerdyk bij Workum.

Roofvogels op het vasteland van Fryslân

In de afgelopen telmaand kwamen 24 Blauwe Kiekendieven op papier. Vorig jaar werden bij de telling in november 23 blauwe kieken gezien. Het elfjarig gemiddelde voor de maand november (vanaf 2003) staat voor deze soort op 29,6. De Bruine Kieken waren ongetwijfeld door het zachte weer en wie weet ook dankzij de overvloed aan muizen vorige maand nog met zeven vertegenwoordigers aanwezig. Vorig jaar november kwam bij de novembertelling geen enkele Bruine Kiek in de boeken. Het elfjarig novembergemiddelde bruine kieken is 3,5. Vergeleken met vorig jaar november (10 exemplaren) werden in de afgelopen maand maar weinig Ruigpootbuizerds gezien (3 stuks). Met wat kou zouden in het telweekend in december al gauw een stuk of 10 Rûchpoaten kunnen worden geteld. Het aantal Velduil bleef in het afgelopen telweekend met 9 getelde vogels net onder het aantal van november 2013 (10). Anton Huitema en zijn medetellers zagen bij hun telling in november 2014 in hun telgebieden de Bird-Wildlanden en de Alde Feanen twee keer 2 Zeearenden. Henk Ruiter: noteerde in de Rottige Meente ook weer 'zijn' Zeearend. Henk schreef dat de Zeearend al een dikke maand in het gebied aanwezig was. "Het zou zo maar kunnen", merkte hij nog op "dat daardoor een deel van de andere vogels uit het gebied vertrokken is."

Grote Jager

De tellers in het waddengebied Kees van Scharenburg, Marcel Kersten en P. Brouwer kregen bij hun telling in november 2014 op Ameland nota bene een Grote Jager op papier. Een bepaald opmerkelijke wintergast.

Grote Jager op Ameland (foto: Tom Voortman)

In de afgelopen tien jaar is bij de tellingen in november maar enkele keren vaker een Grote Jager in het Waddengebied gezien. Op de vaste wal kwam in die tien jaar alleen in november 2006 een Grote Jager in de boeken. Eddie Douwma was toen de gelukkige waarnemer van de vogel in het buitendijkse gebied tussen Wierum en Ternaard.

De *betûfte* vogelaar en vogelfotograaf Tom Voortman trof op 26 november jl. de Grote Jager op Ameland. Hij schreef mij in zijn mail: "Deze niet helemaal doorgeruide vogel zit al een tijdje op Ameland. Ik kreeg de vogel in beeld op de oude steiger bij Nes Ameland, terwijl het dier zich te goed deed aan de resten van een dode meeuw."

'Klein grut' op het vasteland van Fryslân

In het telweekend in november 2014 werden maar liefst 732 Fraters geteld. Verreweg het grootste deel daarvan (635 vogels) kon door Jan Tuinhof genoteerd worden in het telgebied Westhoek-Zwarte Haan. November vorig jaar kwamen 715 Fraters in de boeken. Het elfjarig novembergemiddelde Fraters is 590. Na zeer magere aantallen (0, 3, 0, 2) in de telweekenden in de maanden november van de afgelopen vier jaren, werd in het afgelopen telweekend het enigszins beemoedigende aantal van 6 IJsvogels gezien. In lijn met de berichten over redelijk tot goede broedresultaten van deze soort in 2014, lijkt me. Sneeuwgorzen en Strandleeuweriken bleven met respectievelijk 140 en 147 waargenomen exemplaren beide royaal onder de elfjarig novembergemiddelden (226 en 191) voor deze soorten. Ik ben benieuwd of door wat kou in december meer van deze mooie kwelderzangertjes naar en door onze streken trekken.

Noren bij 'it dykshúske' bij Workum.

Tijdens onze ganzen- en zwanentelling op 14 november jl. zagen mijn medeteller Eelco Brandenburg en ik bij 'it dykshúske' aan de Makkumerdyk bij Workum een groepje van 13 Brandganzen, dat ver verwijderd liep van de andere, grotere groepen ganzen in de omgeving van Workum en Ferwoude. Dat was wel wat opmerkelijk en dus een blik door de telescoop waard. Het groepje bleek te bestaan uit twee koppels met in

Dit Noorse koppel met een grijs geringd vrouwtje was zelfs in de zomer van 2013 nog in de Zeeuwse Delta (foto: Mark Hoekstein).

elk koppel een grijs geringde partner, maar zonder jongen en twee andere koppels met in totaal 5 jongen. De geringde vogels zijn allebei op 26 juli 2012 in Oslo geringd. Eind december van dat jaar zijn de vogels bij Ferwoude gezien. Half mei 2013 waren ze weer terug in de directe omgeving van de Noorse ringplaats. Op 2 februari 2014 lieten ze zich weer bij Ferwoude bewonderen. Precies drie maanden later waren ze terug in Noorwegen, exact op de ringlocatie in Oslo. Op 25 oktober werden ze zo'n 16 kilometer oostelijker gespot, bij Lørenskog. Nog geen drie weken

later zagen Eelco en ik de Noren dus alweer in de omgeving van Ferwoude. Over plaatstrouw gesproken! De dertien ganzen waren ongetwijfeld allemaal 'Noorse' Brandganzen, die kennelijk niet wilden integreren met de overwegend Russische brandjes in de grotere groepen in de buurt. Tige nijsgierich, vonden we.

Een noflike en succesrijke telling toegewenst,
Jan Kramer

Tabel 3. Getelde aantallen Extra Soorten op het Friese vasteland in november 2003-2014.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	gem.
Blauwe Kiekendief	27	35	49	15	19	25	29	31	39	34	23	24	29,6
Bruine Kiekendief	4	0	8	1	3	7	1	9	3	3	0	7	3,5
Frater	959	249	372	243	29	161	615	1517	1324	299	715	732	589,4
Grote Gele Kwik	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1
Ijsgors	22	0	2	2	5	3	1	11	2	1	2	0	4,6
Ijsvogel	0	5	6	9	8	7	10	0	3	0	2	6	4,5
Ruigpootbuizerd	7	1	5	2	2	0	0	8	25	3	10	3	5,7
Slechtvalk	26	13	29	30	22	27	20	26	28	20	30	28	24,6
Smelleken	3	5	5	1	1	4	5	7	3	5	2	3	3,7
Sneeuwgors	292	957	117	73	71	184	146	193	132	85	241	140	226,5
Strandleeuwerik	240	280	357	148	21	95	114	265	119	307	161	147	191,5
Velduil	1	3	3	1	2	4	0	0	0	0	10	9	2,2
Visarend	1	2	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0,6
Zeearend	0	1	0	2	1	0	0	0	1	0	0	5	0,5
totaal	1582	1551	955	527	186	518	941	2067	1679	757	1196	1104	1087,2

Tabel 4. Extra Soorten tijdens de watervogeltellingen in Fryslân in november 2014, verdeeld over het Friese vasteland en de Friese Waddeneilanden en wadplaten.

VASTELAND VAN FRYSLÂN			
BLAUWE KIEKENDIEF		VELDUIL	
Blikfeart	Epi Mulder	3 Schoterzijl - Scherpezeel	Theo Meijer 4
Holwerder & Blijaerpolder	Henk Hiemstra	3 Holwerd west buitendijks	Harry Feenstra 1
Polder Hantumerleeg noord	Sieds Boersma	1 Noorderleegpolder binn	Marten Sikkema, Harma Scholten 2
De Lits, Rietveld	Sietze de Groot	1 Oude Bildtpollen oost bui o	Marten Sikkema, Harma Scholten 2
Kraanlannen	Anton Huitema, Sip Veenstra	1 ZEAREND	
Elahuizen - Woudsend	Lydia Barkema-Drost	1 De Bird - de Wildlanden	Anton Huitema c.s. ** 2
Ald Hof - Akmarijp	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra	1 Alde Faenen - Princehof	Anton Huitema c.s. ** 2
Bloksleatpldr, Langstaartenpoel	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra	1 Rottige Meenthe - Linde	Henk Ruiters 1
Petgaten SBB Oldelamer	Jan Stegeman	1 ** Anton Huitema, Tjibbe de Jong, Henk van der Berg & Freark Jelsma	
Schoterzijl - Scherpezeel	Theo Meijer	1 WADDEN, PLATEN, ENZ.	
Rottige Meenthe - Linde	Henk Ruiters	1 BLAUWE KIEKENDIEF	
Slijkenburg, Spanga, Linde	Henk Ruiters	1 Oostpunt tot Schietkamp	Carl Zuhorn, Kees Camphuysen 1
Ravenswoud	Dirk Hiemstra	1 Paal 22 - paal 24	Rob Vogel 1
Holwerd oost buitendijks	Meino Zondervan, Sije Schotanus	1 Vliehors, oost	Leon Kelder 1
Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema	1 Kroon's polders	Guus van Duin, Rob Bijlsma 1
Bokkepollen en de Keegen	Erik van der Laan	1 Posthuiswad	Peter de Boer 1
Oude Bildtpollen oost bui w	Klaas van der Wal	1 De Groede	Marc van Roomen 2
Oude Bildtpollen oost bui o	Marten Sikkema, Harma Scholten	2 2e Duintjes	Rob Vogel 1
Koehool - Harlingen binn	Johan Taal	1 3e Duintjes	Chris v Turnhout, Maaik Raaijmakers 1
BRUINE KIEKENDIEF		Punt en Mui	Erik van Winden 1
Petsloot - Westergeest	Sjouke Kazimier	1 Strandvlakte	Erik van Winden 1
Petgaten Akmarijp	Gerben Veenstra, Duco Veenstra	3 Ameland-oost	Kees van Scharenburg c.s. * 2
Schoterzijl - Scherpezeel	Theo Meijer	1 BRUINE KIEKENDIEF	
Holwerd oost buitendijks	Meino Zondervan, Sije Schotanus	1 De Groede	Marc van Roomen 1
Oude Bildtpollen oost bui o	Marten Sikkema, Harma Scholten	1 1e Duintjes	Rinse van der Vliet 1
FRATER		FRATER	
Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema	32 Noordvaarder	Hans Schekkerman 35
Noorderleeg west bui n	Sieds Boersma, Jan de Boer	40 De Groede	Marc van Roomen 48
Oude Bildtpollen west bui	Teake Roosjen, Ricus Engelmoer	65 IJSGORS	
Westhoek - Zwarte Haan bui	Jan Tuinhof	635 2e Duintjes	Rob Vogel 2
IJSVOGEL		4e Duintjes	Popko Wiersma 2
Alde Faenen - Princehof	Anton Huitema c.s. **	2 Strandvlakte	Erik van Winden 1
Kraanlannen	Anton Huitema, Sip Veenstra	1 RUIGPOOTBUIZERD	
Deelenput, Tjalleb.krite n	Romke Kleefstra	1 1e Duintjes	Rinse van der Vliet 1
De Deelen e.o.	Romke Kleefstra	1 2e Duintjes	Rob Vogel 1
Tjeukemeer noordzijde	Jan Stegeman	1 Ameland-west	Kees van Scharenburg c.s. * 1
RUIGPOOTBUIZERD		SLECHTVALK	
Blikfeart	Epi Mulder	1 paal 8 - paal 14	Jaap Vink, Jacob Jan de Vries 1
Lauwers - Gerkesklooster	Klaas van der Bij	1 Vliehors, west	Lenze Hofstee 2
polders oost Koeverdmeer	Anton Silvius, Jelle Bos	1 Vliehors, oost	Leon Kelder 1
SLECHTVALK		Posthuiswad	Peter de Boer 1
Blikfeart	Epi Mulder	1 Richel	Romke Kleefstra 1
Het Oogvliet	Henk Hiemstra	1 Noordvaarder	Hans Schekkerman 1
Wide Mar	Sieds Boersma	2 Stryp	Harry Horn, Thomas Sieperda 1
Groote Wielen eo	Freek Nijland, Anton Hartwig, Yme Joustra	1 Grieën	Leo Bot 2
Ottema Wiersma res. eo	Sietze de Groot	1 De Groede	Marc van Roomen 1
Bouwe Pet e.o.	Freek Nijland, Jappie Seinstra	1 1e Duintjes	Rinse van der Vliet 1
De Bird - de Wildlanden	Anton Huitema c.s. **	1 2e Duintjes	Rob Vogel 2
't Eiland, Groote Bol	Anton Huitema c.s. **	1 Punt en Mui	Erik van Winden 1
De Leijen	Jakob Hanenburg, Jeffrey Huizenga	1 Strandvlakte	Erik van Winden 1
Idzegaasterpoel, Kerkehop	Romke Kleefstra	1 Duinplassen paal 8 - 13	Freek Zwart 1
polders rond de poelen	Bert Zijlstra	2 Ameland-west	Kees van Scharenburg * 2
Zuidermeerpolder, Roode Klif	Yde. Kuipers	1 Ameland-oost	Kees van Scharenburg * 3
Gaastmeer - Heeg	Bert Zijlstra	1 Plaat	Jeroen van Wetten 2
Ald Hof - Akmarijp	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra	1 Plaat	Arie Baas, Ger Molenaar, M. de Haan 1
Witte & Zw. Brekken, Oudhof	Sjoerd Bakker, Sicco Hoekstra	1 Rif	Jeroen van Wetten 1
Workumerwaard	Jan Kramer, Eus de Groot, Eelco Brandenburg	1 SNEEUWGORS	
Polder de Band	Eddie Douwma	1 Strand de Vliehors	Carl Zuhorn, Kees Camphuysen 1
Holwerd oost buitendijks	Meino Zondervan, Sije Schotanus	2 Oostpunt tot Schietkamp	Carl Zuhorn, Kees Camphuysen 3
Holwerd west buitendijks	Harry Feenstra	1 Paal 18 - paal 22	Rinse van der Vliet 19
Noorderleeg oost bui n	Erik van der Laan	1 Vliehors, west	Lenze Hofstee 22
Oude Bildtpollen west bui	Teake Roosjen, Ricus Engelmoer	2 Vliehors, oost	Leon Kelder 9
Oude Bildtpollen oost bui w	Klaas van der Wal	1 Richel	Romke Kleefstra 22
Oude Bildtpollen oost bui o	Marten Sikkema, Harma Scholten	2 Noordvaarder	Hans Schekkerman 5
Koehool - Harlingen binn	Johan Taal	1 Formerum - Oosterend	Albert de Jong 2
SMELLEKEN		De Groede	Marc van Roomen 1
Rinsumageest - Oudkerk	Arend Timmerman Azn	1 Punt en Mui	Erik van Winden 19
Laaxum - Bakhuizen	Yde Kuipers	1 Ameland-oost	Kees van Scharenburg * 15
Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema	1 STRANDLEEUWERIK	
Noorderleeg west bui n	Sieds Boersma, Jan de Boer	2 Strand de Vliehors	Carl Zuhorn, Kees Camphuysen 4
SNEEUWGORS		Oostpunt tot Schietkamp	Carl Zuhorn, Kees Camphuysen 2
Moddergat - Wierum bui	Klaas van der Bij	2 Vliehors, oost	Leon Kelder 8
Wierum - Ternaard bui	Sjouke Kazimier	30 Noordvaarder	Hans Schekkerman 25
Holwerd oost buitendijks	Meino Zondervan, Sije Schotanus	16 VELDUIL	
Oude Bildtpollen west bui	Teake Roosjen, Ricus Engelmoer	25 2e Duintjes	Rob Vogel 2
Oude Bildtpollen oost bui w	Klaas van der Wal	60 * Kees van Scharenburg, Marcel Kersten, P. Brouwe, K. Rappoldt	
Oude Bildtpollen oost bui o	Marten Sikkema, Harma Scholten	7	
STRANDLEEUWERIK			
Moddergat - Wierum binn	Klaas van der Bij	7	
Wierum - Ternaard bui	Sjouke Kazimier	35	
Holwerd west buitendijks	Harry Feenstra	40	
Blija west buitendijks	Henk Hiemstra, Jaap Feddema	65	
Noorderleeg west bui n	Sieds Boersma, Jan de Boer	7	